

Prof. ass. dr. Shefket JAKUPI

Fakulteti i Ekonomik, UNIVERSITETI "ISA BOLETINI" Mitrovicë

Prof. ass. dr. Bedri STATOVCI

Fakulteti i Biznesit, UNIVERSITETI "HAXHI ZEKA" Pejë

PARIMET BAZË TË KONTABILITETIT

Botimi i parë

Prishtinë, 2017

Recensentë:

Prof. Ordinar Dr. Elez Osmani
UNIVERSITETI "LUIGJ GURAKUQI" SHKODËR -SHQIPËRI

Kryetari i Këshillit Botues: Prof. Dr. Elez Osmani

Redaktori: Prof. Metali Krasniqi

ISBN 978-9940-680-15-2
COBISS.CG-ID 32392208

Botuesi: Instituti për kërkime shkencore dhe zhvillim, Ulqin – Mali i zi

© Te gjitha të drejtat e autorëve mbrohen me ligj.

Këshilli i Botues i Instituti për kërkime shkencore dhe zhvillim, Ulqin – Mali i zi, Prof. Dr. Elez Osmani, kryetar, lejoi publikimin dhe përdorimin e këtij j teksti me vendimin nr. 1/2016 të datës 30.08.2016 .

Parathënie

Libri "BAZAT E KONTABILITETI", u dedikohet kryesisht studentëve të ekonomisë dhe të tjerëve të cilët fillojnë të me problematikën e kontabilitetit në teori dhe praktikë.

Pra, libri përmban pjesën teorike dhe pjesën praktike, për zgjidhje parciale të problematikës së ilustrimeve në kontabilitet me zgjidhje, si dhe shumë parashtrime pyetjesh dhe detyrash për zgjidhje të pavarura nga ana e studentëve.

Zhvillimi i kontabilitetit ka qenë i ndryshëm në vende të ndryshme. Përcaktues kanë qenë, niveli i zhvillimit ekonomik, politik, kulturor, social, etj.

Por, pavarësisht nga këto ndryshime e veçori, gjatë këtij zhvillimi në përgjithësi kanë mbizotëruar dy rryma kryesore, dy shkolla të kontabilitetit: shkolla anglosaksone dhe shkolla Evropiane (apo ndryshe shkolla franceze apo kontinentale).

Në këtë tekst janë pasqyruar mendimet, vërejtjet dhe sugjerimet e dashamirësve të fushës së kontabilitetit, e në veçanti Prof. dr. Elez Osmanin.

Me qëllim që t'ua lehtësojmë punën studentëve, në fund të çdo kapitulli, janë parashtruar pyetjet dhe detyrat, dhe është dhënë zgjidhja e tyre.

Shpresoj se teksti do të mirëpritet nga lexuesit dhe se do të përmbushë nevojat në fushën e kontabilitetit. Pikërisht kjo na shtyri që t'i përvishemi një pune të gjatë për hartimin e një teksti të tillë, i hartuar në gjuhën shqipe në trevat tona që i trajton fusha e kontabilitetit.

Për plotësimin dhe përmirësimin e mëtejshëm të këtij teksti, në të ardhmen, jemi përsëri, në mirëpritje të vërejtjeve, sugjerimeve dhe mendimeve të specialistëve dhe publikut lexues, duke e çmuar këtë si një kontribut të rëndësishëm të veçantë.

Ju jemi mirënjohës!

Autorët,
e-mail:shefket.j@gmail.com
e-mail:bedri.statovci@unhz.eu

Përmbajtja

Parathënie.....	6
-----------------	---

Kreu I

I.HYRJE NË KONTABILITET	1
1.Ndërmarrja dhe kontabiliteti.....	2
1.1 Kërkesat për Raportim Financiar të Ndërmarrjeve	3
1.2 Organizimi i bizneseve sipas kontabilitetit.....	5
1.2.1 Biznesi individual.....	5
1.2.2 Firmat me ortakë/partner.....	5
1.2.3 Shoqëria me përgjegjësi të kufizuar	6
1.2.4 Shoqëritë aksionare	6
1.2.5 Shoqëritë Komanditore	6
1.2.6 Korporata	6
1.3 Kontabiliteti.....	6
1.4 Informacioni kontabël – konceptet dhe shfrytëzuesit	10
1.5 Cilësitë e informacioneve të dobishme	17
1.6 Rregullat e kontabilitetit	18
1.6.1 Rregullativa ligjore.....	18
1.6.2 Rregullativë profesionale	18
1.6.3 Standardet Ndërkombëtare të Kontabiliteti	19
1.6.4 Standardet ndërkombëtare për raportim financiar(SNRF).....	20
1.6.5 Rregullat interne	21
1.6.6 Rregullat e organizimit dhe të regjistrimit në kontabilitet.....	21
1.7 Parimet e kontabilitetit.....	22
1.8 Korniza e rregullave e kontabilitetit.....	24
1.9 Forma (tipe) më të njohura të kontabilitetit dytësor	26
1.9.1 Kontabiliteti Italian i vjetër.....	26
1.9.2 Kontabiliteti Italian i ri.....	26
1.9.3 Kontabiliteti Gjerman.....	26
1.9.4 Kontabiliteti Francez.....	26
1.9.5 Kontabiliteti Anglez.....	27
1.9.6 Kontabiliteti Amerikan.....	27
1.10 Metodat e kontabilitetit dytësor.....	27

1.10.1	Metodat bartëse.....	27
1.10.2	Metoda kopjuese.....	27
1.10.3	Metoda mekanike.....	28
1.10.4	Metoda automatike.....	28
	Pyetje për verifikimin e njohurive tuaja – Vetëkontrolli.....	29
Kreu II		
II.	PASQYRAT FINANCIARE – PERIUDHAT RAPORTUESE.....	33
2.	Mënyrat dhe teknikat e hartimit të pasqyrave financiare.....	34
2.1	Paraqitja e pasqyrave financiare.....	34
2.2	Korniza e rregullave të kontabilitetit dhe pasqyrat financiare.....	35
2.3	Si shpjegohen (shpalosen) zërat.....	36
2.4	Identifikimi i pasqyrave financiare.....	36
2.5	Periudha raportuese.....	37
2.6	Shënimet e pasqyrave financiare.....	37
2.7	Zërat në pasqyrën e të ardhurave.....	39
2.8	Zërat në bilancin e gjendjes.....	39
2.9	Dallimi afatgjatë / afatshkurtra dhe qarkulluese / jo-qarkulluese.....	40
2.10	Informacioni kontabël për ndërtimin e pasqyrave financiare.....	42
2.11	Lidhja midis pasqyrave financiare.....	43
2.11.1	Pasqyra e pozitës financiare (Bilanci i gjendjes).....	45
2.12	Pasqyrat financiare që përdoren në teori.....	48
2.12.1	Pasqyra e pozitës financiare (Bilanci kontabël).....	48
2.13	Pasqyra e të ardhurave dhe shpenzimeve.....	58
2.14	Pasqyra e fitimeve të mbajtura.....	64
2.15	Pasqyra e cash flow.....	65
2.16	Pasqyrat financiare praktike.....	66
2.16.1	Pasqyra e të ardhurave (fitimi ose humbja).....	67
2.16.2	Pasqyra e ndryshimeve në kapital.....	71
2.16.3	Pasqyra e cash flow (rrjedhës së parasë).....	72
2.17	Pasqyra e ndryshimeve në kapital.....	74
	Pyetje për verifikimin e njohurive tuaja – Vetëkontrolli.....	80
Kreu III		
III.	LIBRAT KRYESOR TË KONTABILITETIT DYFISHTË.....	93
3.	Librat kontabël të detyrueshëm.....	94
3.1.	Forma dhe mbajtja e llogarive.....	94

3.1.1	Ditari.....	94
3.1.2	Libri i Madh (Kryesor).....	99
3.2	Nocioni, forma dhe llojet e Llogarive.....	101
3.3	Rregullat e regjistrimeve nëpër llogari (konto).....	107
3.3.1	Rregullat e regjistrimeve (kontabilizimeve).....	107
3.4	Regjistrimi i transaksioneve në llogari.....	109
3.5	Disa terma të rëndësishëm:.....	112
3.6	Organizimi i kontabilitetit të thjeshtë.....	113
3.6.1	Librat afaristë që duhet t'i mbajnë pronarët e dyqaneve private.....	113
3.7	Dokumentet e kontabilitetit.....	114
3.8	Kontrolli dhe ruajtja e dokumenteve kontabël.....	118
3.8.1	Kontrolli formal.....	118
3.8.2	Kontrollin i njehsimit (llogaritjes).....	118
3.8.3	Kontrolli përmbajtjesor (esencial.....	118
3.9	Ruajtja dhe arkivimi i dokumenteve kontabël.....	118
	Pyetje për verifikimin e njohurive tuaja – Vetëkontrolli.....	120
Kreu IV		
IV.	ANALIZA DHE REGJISTRIMI I TRANSAKSIONEVE NË KONTABILITET.....	121
4.	Kuptimi i transaksioneve.....	122
4.1	Analiza e transaksioneve në kontabilitet.....	123
4.2	Analiza e transaksioneve dhe ndikimi i tyre në bilanc të gjendjes.....	125
4.3	Regjistrimi i transaksioneve.....	128
4.4	Ilustrim i zgjidhur:.....	130
	Pyetje për verifikimin e njohurive tuaja – Vetëkontrolli.....	133
Kreu V		
V.	REGJISTRIMET RREGULLUESE TË LLOGARIVE (KONTOVE).....	135
5.	Periudha e kontabilitetit.....	136
5.1	Rëndësia e regjistrimeve rregulluese.....	136
5.2	Shpenzimet e paregjistruara ose të rrjedhura.....	136
5.3	Regjistrimet rregulluese të llogarive.....	138
5.4	Kontabiliteti aktual dhe kontabiliteti i parave të gatshme (keshit).....	138
5.5	Bëj dallimin midis kontabilitetit me bazë në para te gatshme dhe kontabilitetit me bazë rrjedhëse.....	139
5.6	Baza rrjedhëse dhe baza Cash e kontabilitetit.....	140
5.6.1	Baza akruale.....	140
5.6.2	Baza cash (gatshme).....	140

5.7	Llojet e regjistrimeve rregulluese.....	141
5.8	Rregullimi i llogarive.....	142
5.9	Regjistrimet kryesore të shtyrjeve.....	144
5.10	Parimet e të hyrave.....	144
5.11	Llogaritja e të hyrave të Shërbimit.....	145
5.12	Llogaritja e shpenzimeve operative.....	145
5.13	Shpenzimet e parapaguara	146
3.2.1.	Ilustrim i Parapagimeve (shpenzimet e parapaguara)	147
5.14	Shpenzimet e shtyra	149
5.15	Regjistrimet rregulluese për të hyrat	151
5.15.1	Të hyrat e shtyra (të pafituara).....	151
5.15.2	Regjistrimi i transaksioneve të shtyra (pafituara) në ditar	155
5.16	Shpenzimet e zhvlerësimit	156
5.17	Shpenzime rritëse (rrjedhëse).....	158
5.18	Të hyrat rritëse (rrjedhëse).....	158
	Pyetje për verifikimin e njohurive tuaja – Vetëkontrolli	161
Kreu VI		
VI.	KOMPLETIMI I CIKLIT TË KONTABILITETIT	167
6.	Cikli i kontabilitetit.....	168
6.1	Identifikimi dhe regjistrimi i transaksioneve dhe ngjarjeve tjera.....	170
6.2	Veprimef e mbylljes.....	172
6.3	Llogaritë pas mbylljes dhe bilanci vërtetues pas mbylljes	172
6.4	Bilanci provues (vërtetues).....	173
6.5	Përgatitja e bilancit provues pas mbylljes së llogarive	175
6.6	Lista mbyllëse / fletë përmbyllësja	176
6.7	Përgatitja e listës së punës	176
6.8	Mënyra e bërjes së fletëpërmbylljes:	178
6.9	Bartja e të dalave , të hyrave dhe nxjerrja e rezultatit financiar.....	180
6.10	Hyrjet rregulluese dhe mbyllëse.....	181
6.11	Ilustrim praktikë	187
6.12	Hapja (çelja e llogarive).....	189
6.13	Regjistrimi i transaksioneve në ditar.....	190
6.14	Regjistrimi i rregullimeve nga lista e punës në ditar.....	194
6.15	Procesi i mbylljes llogarive.....	194
6.16	Pasqyrat e pozitës financiare të përfunduara	197

6.17	Pasqyra e të ardhurave dhe shpenzimeve.....	198
6.18	Pasqyra e fitimeve të mbajtura	198
6.19	Pasqyra e kapitalit (ekuitetit).....	199
	Pyetje për verifikimin e njohurive tuaja – Vetëkontrolli	200
Kreu VII		
VII.	KONTABILITETI I NDËRMARRJEVE TREGTARE DHE PRODHUESE	201
7.	Bizneset tregtare	202
7.1	Evidenca e përlogaritjes së mallit tregtar	205
7.2	Kalkulimi i çmimeve në kompanitë tregtare	206
7.3	Cikli operativ i një firme tregtare.....	207
7.4	Sistemet (qasjet) e inventarit të mallit	209
7.4.1	Sistemi periodik.....	210
7.4.2	Sistemi i vazhdueshëm.....	211
7.5	Tatimi mbi vlerën e shtuar te ndërmarrjet tregtare.....	212
7.5.1	Ilustrime për TVSH-në:	213
7.6	Tatimi në të ardhurat personale në ndërmarrjet tregtare.....	221
7.6.1	Llogaritja e pagës nga bruto në neto përmes softëverit	222
7.7	Kontabiliteti i blerjeve dhe i shitjeve të inventarit	223
7.8	Regjistrimet e blerjeve	224
7.9	Regjistrimet e kostos së transportit	225
7.10	Regjistrimi e kthimit të blerjeve	225
7.11	Regjistrimi e blerjeve me zbritje	227
7.12	Regjistrimet e shitjeve.....	228
7.13	Regjistrimet e kthimit të shitjeve.....	228
7.14	Zbritja në blerje	234
7.15	Zbritje (diskont) në blerje	237
7.16	Kthim dhe ulje të shitjeve - sistemi periodik.....	238
7.17	Kthimi i mallrave dhe regjistrimi i tyre	239
7.18	Kthimet dhe lejimet në blerje	239
	Pyetje për verifikimin e njohurive tuaja – Vetëkontrolli	241
Kreu VIII		
VIII.	INVENTARI I MALLIT (STOQET) DHE KOSTO E MALLRAVE TË SHITURA – METODAT.....	243
8.	Inventari (stoqet) dhe Kosto e Mallrave të Shitura (KMSH).....	244
8.1	Vlerësimi i gjendjes së mallrave	244
8.2	Kostoja e blerjes së mallrave	245

8.3	Metodat për përcaktimin e KMSH-së	246
8.4	Zbatimi i metodave për përcaktimin e kostos së inventarit	247
8.4.1	Metoda FIFO (first in – first out)	247
8.4.2	Metoda LIFO	251
8.4.3	Metoda e çmimit mesatar	253
8.4.4	Metoda e bruto profitit	256
8.4.5	Metoda e inventarit në shitje me pakicë.....	257
8.5	Numërimi i inventarit dhe kalkulimi i kostos së mallrave të shitura	257
8.5.1	Metoda e inventarizimit	258
8.5.2	Metoda e përfshirjes direkte të inventarit	258
	Pyetje për verifikimin e njohurive tuaja – Vetëkontrolli	258
8.6	Sistemi i vazhdueshëm dhe periodik.....	260
8.6.1	Sipas sistemit të vazhdueshëm inventarit	260
8.6.2	Sipas sistemit të inventarit periodik,	260
Kreu IX		
IX.	AKTIVET (PASURIT) AFATSHKURTA DHE AFATGJATA	261
9.	Kuptimi i pasirisë.....	262
9.1	Kuptimi i aktiveve afatshkurtra.....	266
9.2	Mjetet monetare (paraja).....	267
9.3	Llogaria bankare.....	268
9.3.1	Çelja e llogarisë bankare	268
9.4	Arka, nocioni dhe llojet	269
9.5	Mjete para të ndara - akreditivat	272
1.	Llogaria e devizës.....	274
9.6	Kuptimi i Aktive afatgjata	276
9.6.1	Ndarja e aktiveve.....	277
9.7	Aktivitet jo-materiale (asetete e paprekshme)	278
9.8	Llojet e aktiveve Jo-Materiale.....	279
9.8.1	Patenta	279
9.8.2	Licenca.....	280
9.8.3	Koncensioni	281
9.8.4	Goodwilli (emri i mirë).....	281
9.8.5	E drejta e autorit	285
9.8.6	Franshiza (e drejtë ekskluzive).....	285
9.9	Aktive materiale (të prekshme).....	285

9.10	Sqarime / komentim të SNK / SNRF me shembuj të ilustruar.....	285
9.11	Kontabilizimi i Aktivet Jomateriale	289
9.11.1	Investime jomateriale	289
9.11.2	Investime themeltare	290
9.11.3	Investime në hulumtime dhe zhvillim (shpenzime të aplikuara të zhvillimit)..	290
9.11.4	Investime në prodhimin provues	291
9.12	Të dhënat për kërkime dhe zhvillim.....	292
9.12.1	Spjegime për kapitalizimin e kamatave dhe shpenzimeve të huazuara	292
9.13	Deponimet jomaterijale.....	293
9.14	Kontabilizimi i Aktivet afatgjata materiale	295
9.15	Matja epronës, impiantevedhe pajisjeve	297
9.16	Furnizimi me mjete themelore të qëndrueshme	298
9.16.1	Blerja e mjeteve të qëndrueshme.....	299
9.16.2	Shitja e mjeteve të qëndrueshme	299
9.16.3	Marrja e mjeteve pa kompensim	300
9.16.4	Tjetërsimi i mjeteve kryesore	300
9.16.5	Shlyerja e mjeteve kryesore	303
	Pyetje për verifikimin e njohurive tuaja – Vetëkontrolli	304
Kreu X		
X.	AMORTIZIMI (ZHVLERËSIMI) I ASETERVE -METODAT.....	307
10.	Amortizimi.....	308
10.1	Metoda lineare (vijëdrejtë).....	309
10.2	Metoda e shlyerjes gjeometrike degresive.....	311
10.3	Metoda e shlyerjes aritmetike degresive.....	312
10.4	Metoda e njësive të prodhimit (funksionale).....	314
10.5	Metoda e zhvlerësimit të shpejtuar.....	316
10.6	Burimet natyrore dhe zbrazja (boshatisja)	319
	Pyetje për verifikimin e njohurive tuaja – Vetëkontrolli	320
Kreu XI		
XI.	ÇELJA - MBYDHJA E LIBRAVE DHE PËRCAKTIMI I REZULTATIT FINANCIAR TË BIZNESIT	321
11.	Çelja dhe mbydhja e librave dhe përcaktimi i rezultatit financiar të bizneseve	322
11.1	Çelja e librave afariste të biznesit.....	322
11.2	Bilanci provues	325
11.3	Mbyllja e librave afariste dhe përpilimi i bilancit të gjendjes	328
11.4	Përcaktimi i rezultatit financiar	332

Pyetje për verifikimin e njohurive tuaja – Vetëkontrolli	336
Kreu XII	
XII. TESTE TË ZGJIDHURA.....	337
12. Testet për përgatitje të provimit / kolokiumeve.....	337
Përmbajtja e tabelave	391
Literatura e konsultuar.....	392